

İngiliz Dili Eğitimi Programlarında Çeviri Dersleri Güncel Bir Müfredat Önerisi

Esen GENÇ
Betül ÖZCAN DOST

Dr. Öğr. Üyesi Esen GENÇ - Dr. Öğr. Üyesi Betül ÖZCAN DOST

İNGİLİZ DİLİ EĞİTİMİ PROGRAMLARINDA ÇEVİRİ DERSLERİ Güncel Bir Müfredat Önerisi

ISBN 978-625-6764-89-7

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2023, PEGEM AKADEMI

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Aralık 2023, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara
Tel: (0312) 341 36 67

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

YAZARLAR HAKKINDA

Dr. Öğr. Üyesi Esen GENÇ

Esen Genç 5 Aralık 1984 tarihinde Samsun'da doğdu. Lisans eğitimini 19 Mayıs Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği Bölümü'nde 2007 yılında tamamladı. Aynı üniversitede 2014 yılında İngiliz Dili Eğitimi alanında Yüksek Lisans derecesi aldı. Doktora derecesini 2021 yılında İstanbul Aydın Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Doktora Programında 'Fostering Learner Autonomy: An In-service Teacher Development Program for English Language Teachers' başlıklı tezi ile aldı. 2021 yılında halen çalışmakta olduğu 19 Mayıs Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Mütercim ve Tercümanlık (İngilizce) Bölümü'ne Dr. Öğr. Üyesi olarak atandı. İleri seviyede İngilizce, orta seviyede Fransızca bilmektedir.

ORCID No: 0000-0002-7700-4806

esen.genc@omu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Betül ÖZCAN DOST

Betül Özcan Dost burslu olarak kazandığı Yeditepe Üniversitesi Çeviribilim (İngilizce-Türkçe) bölümünden 2009 yılında bölüm 1.si olarak mezun olmuştur. İstanbul Üniversitesi Çeviribilim bölümünü "Çeviribilim Açısından Reklam Çevirileri: Karşılaştırmalı Bir İnceleme" adlı tezini yazarak 2013 yılında bitirmiştir. Doktorasını "A Descriptive Study on the Translation of Material Culture Elements in Ayşe Kulin and Buket Uzuner's Novels" başlıklı teziyle 2018 yılında tamamlamıştır. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Mütercim ve Tercümanlık (İngilizce) bölümüne 2019 yılında Dr. Öğretim Üyesi olarak atanmıştır. İleri seviyede İngilizce, iyi seviyede İspanyolca bilen Özcan Dost aynı bölümde görevini sürdürmektedir.

ORCID No: 0000-0003-3110-8017

betul.ozcan@omu.edu.tr

ÖN SÖZ

Günümüzde, teknolojideki hızlı ilerlemeler ve küreselleşmenin artan etkisi diğer bütün alanlar gibi yabancı dil eğitimi ve çeviri alanlarında da önemli değişimlere yol açmaktadır. Dolayısıyla eğitim programlarının da bu değişimlere ayak uydurabilmek ve öğrencilere çağın gereksinimlerine uygun beceriler kazandırabilmek adına dönem dönem bazı güncellemelere uğraması bir gereklilik halini almıştır. Bu kitabın yazılma amacı da bahsi geçen değişimlere uyum sağlamak ve eğitimcilerle –dolaylı olarak da öğrencilere- yeni bir bakış açısı sunmak adına İngiliz Dili Eğitimi programlarındaki Çeviri derslerine yönelik güncel bir müfredat önerisi sunmaktır. Temennimiz bu çalışmanın bahsi geçen bölümlerdeki öğrencilerin daha etkili bir çeviri eğitimi deneyimi yaşamalarına katkıda bulunması ve bu bölümlerde dersi yürüten ve çoğu çeviribilim alanında uzmanlaşmamış olan öğretim elemanlarına pratik bir rehber görevi görmesidir.

Kitabın ilk bölümü temel kavramları ve çevirinin genel çerçevesini çizerek başlamaktadır. “Çeviri nedir?”, “Çevirmen kimdir?”, “Çeviri türleri nelerdir?” gibi temel sorulara cevap aranmaktadır. Ardından, çeviri disiplininin kuramsal alanına ve tarihine odaklanılarak bu alandaki temel bilgiler sunulmaktadır.

Günümüzdeki çeviri ihtiyaçları ve teknolojik gelişmeler, ikinci bölümde incelenmektedir. Bu bölümde çeviri ve teknoloji arasındaki etkileşim, makine çevirisi araçları ve makine çevirisi sonrası düzeltme gibi konulara odaklanılarak öğrencilere çağın gereksinimlerine uygun beceriler kazandırmak hedeflenmektedir.

Üçüncü bölümde çeviri ve dil öğretimi arasındaki ilişki ele alınmaktadır. Çevirinin dil öğretimi tarihçesi incelenerek bu iki disiplinin nasıl birbirini etkilediği ve desteklediği aktarılmaya çalışılmaktadır.

Son bölümde ise Türkiye’deki üniversitelerde İngiliz Dili Eğitimi lisans programlarında sunulan çeviri derslerine odaklanılmaktadır. Çeviri derslerinin amaçları, kapsamı ve ders içerikleri içerik analizi yöntemiyle ele alınarak yorumlanmıştır. Bu incelemeler temel alınarak yeni bir müfredat önerisinde bulunulmuştur.

Şunu belirtmekte fayda vardır ki bu kitap dil eğitiminde çevirinin kullanımına odaklanan ya da çeviri konusunda ayrıntılı bilgiler veren bir kuram kitabından ziyade, bu konuda sadece başlangıç seviye temel bilgiler sağlayan ve bunların ışığında yabancı dil eğitimi bölümlerinde eğitim alan öğrencilere yönelik çeviri dersleri için örnek bir müfredat önerisinde bulunan bir kaynak olarak ele alınmalıdır.

Bu müfredat önerisinin meslektaşlarımız tarafından aynı şekliyle ya da farklı uyarlamalarla uygulanarak bilimsel tartışmalara katkı sağlamasını dileriz. Yazarlar olarak, bahsi geçen bölümlerdeki çeviri dersleri için güncel bir müfredat önerisinin-

de bulunmayı amaçlayan bu çalışmanın çeviribilim alanında uzmanlaşmak isteyen öğrenciler için bir başlangıç noktası olmasını, temel seviyede çeviri becerisi kazanmak isteyenlere ise rehberlik etmesini umuyoruz.

Esen GENÇ & Betül ÖZCAN DOST

2023 / SAMSUN

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....v

1. BÖLÜM ÇEVİRİ NEDİR?

Çevirinin Tanımı	1
Çevirmenin Tanımı.....	2
Çeviri Türleri.....	4
Kuramsal Alan	5
Çevirinin Tarihçesi.....	6

2. BÖLÜM ÇEVİRİDE GÜNCEL İHTİYAÇLAR

Çeviri ve Teknoloji	9
Makine Çevirisi Araçları	10
Makine Çevirisi Sonrası Düzeltme: Makine ve Çevirmen İşbirliği.....	12

3. BÖLÜM ÇEVİRİ VE DİL ÖĞRETİMİ

Çevirinin Yabancı Dil Öğretimindeki Tarihçesi.....	17
--	----

4. BÖLÜM TÜRKİYE'DEKİ ÜNİVERSİTELERDE İNGİLİZ DİLİ EĞİTİMİ LİSANS PROGRAMLARINDA ÇEVİRİ DERSLERİ

Çeviri Derslerinin Amaç ve Kapsamı.....	24
Çeviri Derslerinin Haftalık İçerikleri	27
Güncel Müfredat Önerisi	30
Kaynak Kitap Önerisi.....	69

Sonuç71

Kaynakça.....73

1. BÖLÜM

ÇEVİRİ NEDİR?

Bu bölüm çeviri kavramının bir bilim dalı olarak ele alınıp çeşitli alt başlıklar altında incelenerek genel hatlarıyla anlaşılabilmesini amaçlamaktadır. 1. kısımda Çevirinin Tanımı bize çevirinin genel tanım ve özelliklerini sunarken, 2. kısımda Çevirmenin Tanımı çeviri sürecinde çevirmenin rolü ve bir çevirmende olması gereken özellikleri ele alır. 3. kısımda Çeviri Türleri farklı çeviri türlerini anlamamıza olanak tanırken, 4. kısımda *Kuramsal Alan* çeviri konusundaki kuramsal yaklaşımları ana hatlarıyla inceler. Son olarak, 5. kısımda Çevirinin Tarihçesi çevirinin geçmişten bugüne uzanan değişimini anlamamıza katkı sağlar.

1.1. Çevirinin Tanımı

Çevirinin bir bilim dalı olarak kabul edilmesi 1970li yılları bulsa da insan hayatındaki yeri ve önemi çok daha öncelere dayanmaktadır. Bu sebeple, tarih boyunca hem çeviribilimciler hem de farklı alanlarda çalışan kişiler tarafından yapılan birçok çeviri tanımı bulunmaktadır. Newmark çeviriyi “bir metnin anlamının yazarın metni amaçladığı şekilde başka bir dile aktarılması” olarak tanımlamaktadır (Newmark, 1988, s.5). Nida ve Taber’in tanımına göre ise çeviri “Gerek anlam gerekse biçim bakımından kaynak dilin erek dilde en iyi ve en doğal karşılığını bulmaktır” (Stolze, 2013, s.104). Kuran ise çeviriyi “Kaynak dildeki göstergenin ne ifade ettiğini bulmak, sonra bu ifade edilen şeyin amaç dilde hangi gösterge aracılığı ile ifade edilebileceğini saptayıp bu göstergeyi kullanmak” olarak tanımlamaktadır. Diğer yandan, Vardar’ın çeviri tanımı ise şu şekildedir:

“Bütün çağlarda karşımıza çıkan bir etkinlik, çeşitli uygarlıklar arasında köprü kuran, değişik toplumlardan bireyleri birbirine yaklaştıran, her türden ekinsel değeri içinde oluşturduğu tarihsel-toplumsal çevrenin dışına taşıyan, çevreden olmayan kişilerin yararlanmasına sunan, uygarlıklar ekinler arası bir iletişim, bildirişim aracı” (Vardar, 1982, s. 18).

Çevirinin birçok tanımı bulunsa da temelde iki dil ve kültür arasında köprü kurmak olarak görüldüğünü söylemek mümkündür. Çevirinin tanımının yanın-